

- *відеодемонстрації* (відеодемонстрація не містить готових знань, що є яскравою відмінністю її від навчальних відеофільмів. Вона є лише об'єктивним науковим фактом, джерелом необхідної інформації, яку студент повинен і може здобути сам).

Нові інформаційні технології навчання надають потужні й універсальні засоби отримання, опрацювання, зберігання, передавання, подання різноманітної інформації, полегшують виконання рутинних, технічних, нетворчих операцій, пов'язаних із дослідженням різних процесів і явищ або їх моделей, розкривають широкі можливості щодо істотного зменшення навантаження під час навчально-пізнавальної діяльності.

Таким чином, використання на заняттях хімії інформаційних технологій, в тому числі технологій мультимедіа, сприяє розвитку пізнавального інтересу студентів, підвищує якість засвоєння навчального матеріалу і дає можливість поглибити здобуті знання.

Список використаної літератури

1. Ахметов М.А., Денісова О.Ф. // Хімія: методика викладання. – 2004. - №1. – С. 35.
2. Педагогика. Большая современная энциклопедия / [сост. Е. П. Рапацевич]. — М.: Современное слово, 2005. – 720 с.
3. Сліпчук І. Ю. Методика навчання біології учнів 8-9 класів з використанням комп'ютерних технологій : дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Сліпчук Ірина Юріївна. – К., 2008. — 239 с.
4. Шабаршин В.М. // Хімія: методика викладання. – 2004. -№2. – С. 33.

НЕТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

¹Марченко О.В., ²Порубай О.А.

¹Полтавська ЗОШ І - III ступенів № 37;

²Комунальний заклад «Полтавська гімназія № 32 Полтавської міської ради Полтавської області»

Розвиток педагогічної науки та практики в сучасній Україні неможливо уявити без осмислення наявного потенціалу наукових педагогічних досліджень і звернення до світового арсеналу інноваційних ідей і технологій, накопичених людством за останні десятиліття.

Сучасна освіта має важливе значення, оскільки сприяє формуванню особистості, яка може свідомо оцінити та вирішити проблеми, що постають перед конкретною людиною та людством загалом.

Нудьга на уроці - один із неприємних недоліків вчительської праці, який важко усунути. Нудно і важко буває не тільки учням, а і самому вчителю, а від цього знижується ефективність будь-якого найрозумнішого і найкориснішого уроку. Постійно підвищувати інтерес до уроку - завдання кожного педагога. Напевно, кожний учитель має свої маленькі секрети і винаходи, як побороти нудьгу на уроці. Щоб оволодіти знаннями, недостатньо тільки відтворити матеріал підручника. Розвиток винахідливості та творчих здібностей учнів багаторазово підвищує ефективність самого уроку, створює умови для розкриття творчої особистості учня.

Одним із стратегічних завдань реформування освіти в Україні, визначених Державною національною програмою «Освіта» («Україна ХХІ століття»), є формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного та морального здоров'я. Вирішення цього завдання вимагає розробки та наукового обґрунтування змісту й методики освітнього процесу, спрямованого на розвиток особистості учнів. Така потреба соціального замовлення спонукала педагогічну освіту та практику до пошуку нових технологій навчання, які б зосереджували свою увагу на особистості учня, створенні умов для його розвитку, самовираження, саморозвитку. Як наслідок таких пошуків - поява нових технологій навчання:

- модульно-рейтингова технологія навчання;

- технологія групової організації навчальної діяльності учнів;
- технологія розвивального навчання;
- технологія формування творчої особистості;
- технологія навчання як дослідження;
- нові інформаційні технології навчання.

Щоб навчитися використовувати на своїх уроках ідеї нових педагогічних технологій учителеві необхідно:

- постійно займатись самоосвітою;
- вільно володіти набором методів, прийомів та організаційних форм, які складають основу індивідуальної професійної майстерності;
- знати теорії навчання та виховання, оскільки власний досвід формується на традиційних засадах, без яких неможливі оригінальні професійні здобутки;
- володіти навичками саморегуляції, бути здатними оцінювати, розпізнавати кожну ситуацію, аналізувати творчий досвід і досягати творчого стану;
- розвивати в собі емпатійність, тобто здатність ідентифікувати себе з дитиною, дитячим колективом.

Усім відомо, що процес навчання починається зі здивування. Не здивуєш- не навчиш. Тому кожен учитель повинен дивувати не лише учнів, а й самого себе та шукати все нові й нові методи та прийоми навчання.

Хочеться звернути увагу на **технологію навчання як дослідження**. Перспективний досвід педагогів засвідчує високу ефективність застосування в навчанні дослідницьких прийомів та методів, зацікавлення пізнавальною творчою діяльністю для формування в учнів відповідних знань, умінь та навичок.

Дослідницький метод у навчанні - це метод залучення учнів до самостійних пошуків, на основі яких вони встановлюють зв'язок між предметами, явищами та процесами об'єктивної дійсності, роблять висновки, пізнають закономірності.

У процесі навчання як дослідження учні шляхом навчально-дослідницької діяльності відкривають для себе нові знання на основі вже наявних у них знань, умінь та навичок.

Метою застосування дослідницьких технологій у навчання є набуття учнями досвіду дослідницької роботи в пізнавальній діяльності; об'єднання розвитку їхніх інтелектуальних здібностей, дослідницьких умінь і творчого потенціалу; формування на цій основі активної, компетентної, творчої особистості.

Важливе значення дослідження має під час вивчення природничих дисциплін. Щоб краще зрозуміти процеси які відбуваються в природі, учні повинні навчитися спостерігати за рослинами, тваринами та природними явищами.

Особистісно-зорієнтоване навчання – це таке навчання, центром якого є особистість дитини. Її самобутність, самоцінність, суб'єктивний досвід спочатку розкривається, а потім узгоджується зі змістом освіти.

Метою особистісно-зорієнтованого навчання є процес психолого-педагогічної допомоги дитині у становленні її суб'єктивності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвого самовизначення.

Особистісно-зорієнтоване навчання складається з окремих ланок – особистісно-зорієнтованих ситуацій. Опинившись у такій ситуації, учень повинен пристосувати її до своїх інтересів, побудувати модель свого життя. Вибрати творчий момент, дати критичну оцінку.

Технологія розвивального навчання базується на уявленні про розвиток дитини як суб'єкта особистої діяльності. Звідси випливає, що головна мета навчання – забезпечити розвиток дитини.

Розвивальне навчання – спрямованість змісту, принципів, методів і прийомів навчання на досягнення найбільшої ефективності та розвитку пізнавальних можливостей учнів: сприймання, мислення, пам'яті, уяви тощо.

Головною метою навчання є формування активного, самостійного, творчого мислення учня і на цій основі поступового переходу до самостійного навчання.

Ефективність розвивального навчання підвищується за умови використання на уроці проблемного викладу навчального матеріалу, частково – пошукового і дослідницьких методів навчання. Сприяє розвитку учнів і використання різних видів самостійної роботи.

Технологія формування творчої особистості. Творче особистість – це індивід, який володіє високим рівнем знань, прагненням до нового, оригінального, який вміє відкинути звичайне, шаблонне. Творчій особистості притаманні творчі здібності, відповідають вимогам творчої діяльності та є умовою її успішного виконання.

Типові й нетипові форми організації навчання. Нині нестандартні (нетрадиційні) уроки є звичними для будь якої школи. Незвичайні за змістом, організацією заняття приваблюють школярів, сприяють розвитку особистих здібностей.

До них належать уроки:

- уроки змістової спрямованості: уроки-семінари, уроки-лекції, уроки-конференції;
- інтегровані уроки: уроки-комплекси, уроки-панорами, міжпредметні уроки;
- уроки-змагання: уроки-конкурси, уроки - КВК, уроки-аукціони, уроки-турніри, уроки-вікторини;
- уроки суспільного огляду знань: уроки-творчі звіти, уроки-заліки, уроки – експромт іспити, уроки-консиліуми;
- уроки комунікативної спрямованості: уроки-усні журнали, уроки-діалоги, уроки-роздуми, уроки-диспути, уроки-прес-конференції, уроки-репортажі;
- театралізовані уроки: уроки-спектаклі, уроки-концерти, кіно - уроки, дидактичний театр;
- уроки-пошуки: уроки-подорожі, уроки-дослідження, уроки-розвідки, уроки-наукові дослідження;
- уроки-ділові, рольові ігри: уроки-суди, уроки-захисти проектів, уроки - «слідство ведуть знавці», уроки-імпровізації, уроки-імітації.

Крім провідної форми організації навчальної діяльності учнів – уроку, використовують також допоміжні форми: семінари, практикуми, лекції, навчальні екскурсії, предметні гуртки, факультативні заняття, індивідуальні та групові консультації.

Під час організації та проведення уроку необхідно дотримуватися певних вимог, а саме: загальних, виховних, дидактичних, психологічних, розвиваючих та гігієнічних.

Переваги нетипових уроків уже доведені методистами, педагогами та психологами. До основних переваг відносять: незвичайність і захопливість змісту; набуття практичного або суспільного досвіду; значну активність учнів; створення в учнів позитивного емоційного настрою; формування інтересу до предмета.

Використання нестандартних уроків сприяє: підвищенню загальної обізнаності та освіченості дітей, поглибленню знань із предмета, розширенню світогляду учнів, перевірці знань учнів в ігровій формі, зняттю втомленості в учнів і активному розвитку пізнавальних процесів учнів.

Нестандартні уроки заслуговують на право доповнити традиційні, які вчителі використовують у своїй діяльності.

Завдяки використанню цих прийомів на уроці створюються умови, за яких учні позитивно налаштовані на сприйняття нових знань, здобування власного досвіду і розвитку своїх творчих здібностей. Також ефективним є використання ІКТ. Саме використання сучасних методів та прийомів роботи допомагає раціонально використовувати час. Бути на одній хвилі із сучасним світом.

Список використаної літератури

1. Валенко Є.В. Як виховати талановитого учня / Є. В. Валенко // Психолог. – 2014. – № 11-12. – С. 89-93.

2. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання. Навчальний посібник. - Харків, 2002. - С. 335-343.
3. Калакайло Я.К. Використання інформаційних технологій на уроках хімії / Я.К. Калакайло //Науково-методичний журнал. Хімія. Основа. – 2013.- №3(279).-С. 2-4.
4. Шарко В.Д. Сучасний урок: технологічний аспект / Посібник для вчителів і студентів. – К.: СПД Богданова А.М., 2007. – 220 с.

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ІГОР У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ХІМІЇ

Миронець А.В., Куленко О.А.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Серед педагогічних технологій чільне місце займають саме ігрові технології, що є спрямованими на особистість та активізують її діяльність. Застосування ігрових технологій в освітній підготовці школярів дозволяє формувати широку гаму умінь: прогностичних; планування діяльності; проектувальних; організаційних; контрольних, оцінних і корекційних; інформаційних; аналітичних; комунікаційних; дослідницьких; науково-пізнавальних [1].

До основних форм навчально-виховної роботи з учнівською молоддю, де є можливим застосування ігрових технологій, слід віднести наступні: навчальні заняття, шкільні гуртки, організацію свят, творчі студії, дискусійні клуби, різноманітні конкурси та вікторини, предметні «КВК», театралізовані постановки, ігрові тренінги. Серед форм організації дозвілля школярів з використанням ігрових технологій слід звернути увагу на естафети, змагання, квести та рафтинг-курси [3].

З відомого розмаїття ігор, що мають практико-орієнтований характер і спрямовані на формування певних компетентностей, ми акцентуємо увагу на інтелектуально-творчих іграх і пропонуємо розглядати їх як такі, що дозволяють: збагачувати світогляд учнів; розвивати пам'ять, уяву, логіку, асоціативне мислення, концентрувати увагу; застосовувати на практиці теоретичні відомості з предмета, що вивчається.

У структуру гри як процесу входять: а) ролі, узяті на себе граючими; б) ігрові дії як засіб реалізації цих ролей; в) ігровий ужиток предметів, тобто заміщення реальних речей ігровими, умовними; г) реальні відношення між граючими; д) сюжет (утримання) – область дійсності, умовно відтворена в грі.

У новій українській школі, що робить ставку на активізацію й інтенсифікацію навчального процесу, ігрова діяльність використовується у таких випадках: а) у якості самостійних технологій для освоєння поняття, теми і навіть поділу навчального предмета; б) як елементи (іноді досить істотні) більш великої технології; в) у якості уроку (заняття) або його частини (уведення, пояснення, закріплення, вправи, контролю); г) як технології позакласної роботи («КВК», «Брейн-ринг»).

Варто розділити ігри за видом діяльності на фізичні (рухові), інтелектуальні (розумові), трудові, соціальні і психологічні. За характером педагогічного процесу виділяються такі групи ігор: а) навчальні, тренувальні, що контролюють і узагальнюють; б) пізнавальні, виховні, що розвивають; в) репродуктивні, продуктивні, творчі; г) комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні, психотехнічні. Досить велика типологія педагогічних ігор за характером ігрової методики. Зазначимо лише найважливіші типи ігор: предметні, сюжетні, рольові, ділові, імітаційні, ігри-драматизації. Специфіку ігрової технології певною мірою визначає ігрове середовище: розрізняють ігри з предметами і без предметів, настільні, кімнатні, вуличні, на місцевості, комп'ютерні і з технічними засобами навчання, із різноманітними засобами пересування [2].

Класифікація дидактичних ігор у шкільному курсі хімії дає змогу простежити їх сутнісні особливості, використання яких забезпечує відповідний навчально-виховний ефект.

Таблиця 1.